EMBRIONUL IN VITRO: SUBIECT SAU OBIECT?

Evelina DESCALUI,
Facultatea de Drept

CZU: 341.231.14:343.621 *e.descalui@gmail.com*

Dreptul la viață este un drept fundamental, ce obligă fiecare persoană să îl respecte atât din punct de vedere moral, cât și legal. Problema reflectată se referă la determinarea statutului embrionului in vitro și la remarcarea dilemelor care se ivesc de pe urma soluției acceptate.

În scopul familiarizării cu noțiunile-cheie, accentuez că *embrionul* este considerat un organism viu ca produs al concepției, în primele trei luni de viață la om, care se include în perioada embrionară, de la fecundaţie până la 8 săptămâni, fiind urmat de perioada fetală, [1, p. 116]. La această etapă este obligatoriu de reflectat și asupra noțiunii de *fertilizarea in vitro (FIV)* recunoscută ca proces de fertilizare prin combinarea manuală a unui ou și a spermei într-un vas de laborator, cu transferul de embrion în uter [2]. De menționat că fertilizarea nu intervine în complexul genetic al copilului, astfel între fătul creat in vitro și fătul natural nu apar deosebiri [3].

Odată ce au fost clarificate aspectele ce țin de partea introductivă a temei, consider prielnic de a furniza anumite argumente în ceea ce privește statutul legal al embrionului. În scopul fortificării opiniei conform căreia embrionul in vitro nu poate fi catalogat drept grup de celule [4] sau obiect, trebuie de reliefat detaliul că acesta nu este înzestrat cu personalitate juridică, dar totuși este o persoană, aparţinând speciei umane [5]. Suplimentar, embrionul nu poate fi avutul biologic al unei alte persoane, el îşi aparţine sieşi şi nu poate fi deposedat de sine [6]. O opinie interesantă propune a asigura o protecţie graduală, numind embrionul *„fiinţă prenatală”*. Cimentând cele precizate mai sus, este necesar de a face referire la Convenția de la Oviedo, care recunoaște embrionii ca organisme vii și interzice distrugerea lor în scopuri de cercetare [7]. Drept concluzie a viziunilor relevate, se ajunge la un numitor comun în temeiul căruia, embrionul trebuie recunoscut ca *„persoană potențială”*, după cum este sugerat prin Recomandarea Consiliului Europei din 2 februarie 1989 referitoare la utilizarea embrionilor şi fetuşilor umani în cercetarea ştiinţi-

fică [8], care precizează că: „Donarea de embrioni neutilizaţi de către un cuplu în scopul procreării artificiale poate fi permisă cu titlu de *excepţie*"; cumpărarea şi vânzarea embrionilor trebuie *interzisă*"; crearea embrionilor sau fetuşilor în scopul cercetării ştiinţifice trebuie *interzise*".

După cum a fost punctat în debutul lucrării, FIV generează o varietate de dileme etice şi polemici legate atât de ştiinţele biologice, cât și de sociologie, religie şi drept. Prin urmare, se conturează mai multe probleme ce țin de: *a) dezumanizarea şi medicalizarea procesului de sănătatea reproducerii* - dispariţia unirii emoţional-fizice între parteneri [9, p. 25]; *b) orientarea sexuală a părinţilor* - FIV fiind o metodă preferată de homosexuali pentru a avea urmaşi; *c) vârsta mamei* - poate fi aplicat și în cazul femeilor aflate în postmenopauză, permițându-le să aibă copii, răsunător fiind cazul Mariei del Carmen Bousadarea care a născut gemeni la 66 de ani și a decedat la 69 de ani, lăsând copiii în grija unor rude [10].

O atenție deosebită trebuie acordată abordării problemei care ține de soarta şi numărul embrionilor, întrucât în marea majoritate a cazurilor de FIV este necesar un transfer multiplu, ceea ce implică și reducția embrionară ulterioară [9, p. 25]. Soarta embrionilor supranumerari poate fi diferită în dependență de legislația de reglementare: în *Germania* este pedepsită producerea embrionilor destinaţi cercetării medicale; pe de altă parte, *legea austriacă spaniolă, britanică, suedeză şi daneză* reprezintă un compromis între legea germană restrictivă şi cea anglo-saxonă, permisivă, neprevăzând sancţiuni penale pentru cazul exceselor în materie de procreaţie artificială [11, p. 3], în timp ce în *Franța* se permite congelarea embrionilor apăruţi în surplus cu condiţia că acest termen să nu depăşească perioada de cinci ani [12].

O atenție deosebită o merită Decizia CtEDO în cauza Parillo c. Italia, în care Curții i s-a pus în față dilema determinării statutului embrionului in vitro. Cazul se referă la o femeie în vârsta de 48 de ani care a decis împreună cu soțul ei să aibă copii, creând 5 embrioni prin FIV, care au fost congelați pentru implantare ulterioară. În 2003, soțul dnei. Parillo a decedat, iar aceasta și-a abandonat planul de a avea copii. În 2011, nemulțumită de faptul că legea italiană interzice expres distrugerea embrionilor, s-a adresat direct la CtEDO, motivând că i s-a încălcat dreptul de proprietate asupra embrionilor. Finalmente, prin decizia pronunțată, Curtea a lăsat fiecărui stat membru responsabilitatea de a determina când începe protecția legală a dreptului la viață, opinând că totuși embrionul

nu este un bun, dar nu se include nici în categoria persoanelor, fiind doar „o parte constitutivă" a patrimoniului genetic al părintelui [13, p. 3].

Totalizând cele menționate, țin să accentuez că atât în doctrină, cât și în practică, chiar și în jurisprudență nu există o opinie unanimă cu referire la statutul embrionului in vitro, însă cu certitudine este imperativ de reglementat legal aceste aspecte, în scopul protejării embrionului și diminuării lacunelor existente. Țin să atrag atenția asupra faptului că oricare amendament, urmează a fi efectuat ținându-se cont de toate dilemele enumerate, stabilind, după caz, anumite restricții, cu referire la sexul, vârsta și statutul părinților.

Surse bibliografice:

1. PALADI, Gh., CERNEȚCHI, O. *Bazele obstetricii fiziologice*, vol.1, Chișinău, 2006 [citat 20.02.2022]. Disponibil: https://library.usmf.md/sites/default/files/2018-10/23.pdf.
2. https://www.reginamaria.ro/articole-medicale/ce-se-poate-intampla-intr-un-ciclu-fiv [citat 19.02.2022].
3. https://www.lawteacher.net/free-law-essays/medical-law/embryo-and-foetal-rights.php [citat 23.02.2022].
4. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:62010CC0034&from=EN [citat 21.02.2022].
5. MĂGDICI, A. *Embrionul uman, o persoană ce trebuie protejată,* Roman: Serafica, 2019. 234 p.
6. https://www.juridice.ro/402588/hotararea-parrillo-c-italia-unimens-regres-in-pofida-protectiei-embrionului-uman-in-vitro-italian.html [citat 21.02.2022].
7. Convenția Europeană pentru protecția drepturilor omului şi a demnităţii fiinţei umane faţă de aplicatiile biologiei şi medicine din 04.04.1997 [citat 14.02.2022]. Disponibil: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/27007.
8. Recomandarea Consiliului Europei nr. 1100/1989 privind folosirea embrionilor şi fetuşilor umani în cercetările ştiinţifice [citat 19.02.2022].
9. FIRULEASA, I. *Dileme etice ale fertilizării in vitro* [citat 17.02.2022]. Disponibil: http://journal.managementinhealth.com/index.php/rms/article/viewFile/109/263.

10. ASTARASTOAE, V., UNGUREANU, M.C., STOICA, O. *Probleme etice şi legale ale noilor tehnologii reproductive*, Revista Bioetica Vol. 1, nr. 2. [citat 18.02.2022].
11. GHEORGHIȚĂ, N. *Dreptul la viață al ființei umane: este embrionul uman o ființă?* [citat 17.02.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/137-142_25.pdf.
12. Oakley, D., A., *The ethics of IVF, Biddles, Guilford and King"s Lynn, London*, first ed. [21-23], 1995 [citat 23.02.2022].
13. Decizia CtEDO în cauza PARRILLO c. Italia (no 46470/11) [citat 14.02.2022]. Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-178811&filename=CASE%20OF%20PARRILLO%20v.%20ITALY%20-%20%5BRomanian%20translation%5D%20by%20the%20SCM%20Romania%20and%20IER.pdf&logEvent=False

Recomandat
Natalia MARCOVA,
magistru în drept, asistent universitar